

УДК 657.1

Т. А. Пінчук,

к. е. н., доцент кафедри обліку і аудиту,
Херсонський національний технічний університет, м. Херсон

Т. В. Шрам,

к. е. н., доцент кафедри обліку і аудиту,
Херсонський національний технічний університет, м. Херсон

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

T. A. Pinchuk,

k. e. s., associate professor of Accounting and Auditing Kherson National Technical University

T. V. Shram,

k. e. s., associate professor of Accounting and Auditing Kherson National Technical University

ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL PROBLEMS OF ACCOUNTING RECEIVABLES IN ENTERPRISE MANAGEMENT SYSTEM

В статті узагальнені підходи до визначення сутності дебіторської заборгованості та її економічного змісту. Визначено порядок формування та основні елементи облікової політики щодо дебіторської заборгованості підприємства. Вивчені методичні підходи обліку дебіторської заборгованості та запропоновані перспективні напрями його вдосконалення.

The article generalized approaches of the definition of the essence and economic content "accounts receivable". Procedure for forming and main elements determined of the registration policy for account receivable. methodic approaches are studied of the accounting accounts receivable and perspective directions of its development.

Ключові слова: організація, дебіторська заборгованість, облікова політика, бухгалтерський облік.

Keywords: organization; account receivable; registration policy, working card of accounts, accounting.

Постановка проблеми. Надання економічним суб'єктам повної господарської самостійності у виборі ринків збуту продукції, постачальників і підрядників, у пошуку джерел фінансування змушує особливу увагу приділяти розрахункам з різними контрагентами. Облік дебіторської заборгованості є одним з найбільш складних та суперечливих питань, що зумовлено сучасною проблемою неплатежів. Проблема удосконалення обліку дебіторської заборгованості підтверджується збільшенням її частки у складі активів підприємств. Це пояснюється невиконанням фінансових зобов'язань контрагентів, порушенням нормального циклічного процесу, пов'язаного з перетворенням такого активу в грошові кошти і, як наслідок, погіршенням платоспроможності. Постанова правильно організованого обліку дебіторської заборгованості, перш за все, повинна сприяти недопущенню прострочення термінів платежу і доведення заборгованості до стану безнадійної.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні теоретичні та методичні аспекти досліджуваної в статті проблеми певною мірою висвітлюються в працях вітчизняних та іноземних науковців: Ф.Ф. Бутинця, В. Белозерцева, М.Д. Білик, Я.Ю. Герман, Є.О. Іванова, О. М. Колеснікової, Г.Г. Кірейцева, І. А. Косатої, Н.М. Матициної, В.В. Скоробогатової, Н. Д. Хруща та інших. Проте деякі організаційно-методичні питання обліку дебіторської заборгованості потребують додаткової систематизації та уточнення.

Постановка завдання. Метою даної статті є комплексне дослідження теоретико-методичних положень щодо удосконалення обліку дебіторської заборгованості в системі управління підприємством на підставі вивчення стану та критичного аналізу діючої в Україні практики обліку дебіторської заборгованості.

Виклад основного матеріалу. На кожному етапі економічного та політичного розвитку в Україні та світі відбувалися істотні зміни у трактуванні поняття «дебіторська заборгованість». Багато вчених вважають вирішення даної проблеми одним із важливих завдань бухгалтерського обліку, але і в даний час не існує єдиного підходу до визначення сутності поняття «дебіторська заборгованість». У більш пізні періоди зміст дебіторської заборгованості дещо змінився, проте основне ототожнення із боргом або заборгованістю залишається незмінним. Аналіз існуючих підходів до сутності дебіторської заборгованості в науковому середовищі представлено в таблиці 1.

Таблиця 1.
Визначення дебіторської заборгованості в різних джерелах

Джерело	Тлумачення поняття «дебіторська заборгованість»
1	2
1. П(с)БО 10 п.4 «Дебіторська заборгованість» [1]	Сума заборгованості дебіторів на певну дату.
2. П(с)БО 13 п.4 «Фінансові інструменти» [2]	Сума, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт, послуг безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для перепродажу.
3. МСБО 39 п.9 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [3]	Це похідні фінансові активи з фіксованими платежами, які підлягають визначенню та не мають котирування на активному ринку.
4. Матицинина Н.О. [15]	Розмір неспроможності суб'єкта підприємницької діяльності виконати грошові зобов'язання перед підприємством після настання встановленого договором строку оплати їх.

5. Білик М.Д. [5]	Це матеріальні ресурси, не оплачені контрагентами, або готівка, що вилучена у підприємства.
6. Гуня В.О. [8]	Одна з найважливіших складових кредитної діяльності підприємства, як один з елементів для розрахунку показників її результативності.
7. Іванов Є.О. [10]	Це боргові права до покупців.
8. Хрущ Н., Білик І. [19]	Це фінансовий актив, який є контрактивним правом отримувати грошові кошти або цінні папери від іншого підприємства визнається як актив, коли підприємство стає стороною контракту і, внаслідок цього, має юридичне право отримувати грошові кошти.
9. Войнаренко М.П. [6]	Це сума боргів юридичних та фізичних осіб, що виникли внаслідок минулих подій і зафіксовані на певну дату.
10. Іванілов О.С., Смачило В.В., Дубровська Є.В. [9]	Це складова оборотного капіталу, яка передбачає певні вимоги до юридичних чи фізичних осіб щодо оплати товарів, робіт, продукції.
11. Економічна енциклопедія [20]	Це сума боргів, котрі належать підприємству, від юридичних або фізичних осіб у результаті господарських взаємин із ними.
12. Лищенко О.Г. [14]	Дебіторська заборгованість - це фінансовий актив, який є контрактивним правом отримувати грошові кошти або цінні папери від іншого підприємства.
13. Кірейцев Г.Г. [11]	Дебіторська заборгованість - це складова оборотного капіталу, яка є комплексом вимог до фізичних чи юридичних осіб щодо оплати товарів, продукції, послуг.
14. Белозерцев В. [4]	Дебіторська заборгованість - грошове вираження результату вимушеної або заздалегідь запланованої господарсько-економічної операції кредитного характеру з контрагентами (юридичними або фізичними особами), що мала місце у минулому та борг за неї може бути достовірно визначений, узгоджений з контрагентом та сплачений підприємству у майбутньому, а в поточний момент відображений у балансі підприємства як актив.
15. Момот Т. [16]	Дебіторська заборгованість - безвідсоткова позика контрагентам.

Закордонні та вітчизняні вчені визначають термін «дебіторська заборгованість» по різному. Зокрема, в міжнародній практиці вся дебіторська заборгованість відноситься до фінансових активів. Головною відмінністю вітчизняної практики обліку дебіторської заборгованості є його суворе регламентованість, яка виключає будь-які альтернативи для підприємства. На нашу думку, більшість наведених визначень є неповними, не розкривають сутність «дебіторської заборгованості» або розглядають тільки одну з її сторін.

В ринкових умовах дуже важко забезпечити високий рівень збуту продукції та миттєву її оплату, що призводить до утворення дебіторської заборгованості, розмір якої без належного управління досягає критичного значення. З юридичного погляду дебіторська заборгованість розглядається як капітал підприємства-кредитора, але не завжди його власний капітал. Лише тоді, коли під час обігу кошти повертаються у володіння підприємства-кредитора, вони або включаються в його власний капітал, або використовуються на погашення кредиторської заборгованості даного підприємства перед своїми кредиторами.

На підставі проведеного дослідження пропонуємо авторське тлумачення терміну «дебіторська заборгованість» – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату, яка має документальне підтвердження, строк оплати якої настав та відображена в балансі у складі оборотних активів.

Раціональна організація бухгалтерського обліку за допомогою такого інструмента, як облікова політика підприємства, є основою для забезпечення ефективного використання ресурсів для власника й системи управління підприємством, а також забезпечення справедливого перерозподілу доходів для працівників і суспільства. Ефективно організований бухгалтерський облік, зокрема, і в частині дебіторської заборгованості, є джерелом інформації для управлінського персоналу підприємства при прийнятті рішень щодо задоволення потреби в оборотних коштах і забезпечення платоспроможності підприємства.

Правильно організований бухгалтерський облік дебіторської заборгованості сприяє попередженню прострочення термінів платежів та недоведення заборгованості до стану безнадійної.

Облікова політика підприємства щодо обліку дебіторської заборгованості повинна включати наступні елементи: визнання та оцінка дебіторської заборгованості, класифікація та аналітика дебіторської заборгованості, визнання заборгованості сумнівною, період та метод нарахування резерву сумнівних боргів, визнання заборгованості безнадійною та порядок списання безнадійної заборгованості, що дає змогу раціонально організувати облік дебіторської заборгованості на підприємстві. Більш детальна характеристика вказаних елементів облікової політики представлена в таблиці 2 [17, с. 359].

Таблиця 2.
Елементи облікової політики підприємства щодо обліку дебіторської заборгованості

Елемент облікової політики	Характеристика елемента облікової політики
1	2
1. Види діяльності підприємства	Необхідно чітко визначити види діяльності, якими займається підприємство, від цього залежить вибір заборгованості на яку нараховується резерв. Окремо зазначити перелік видів діяльності, що входять до операційної, фінансової та інвестиційної.
2. Форма ведення обліку	Зазначення форми ведення бухгалтерського обліку, що безпосередньо впливає на сукупність та послідовність використання облікових регістрів. Форма ведення обліку може бути ручна (журнальна, журнально-ордерна та ін.) і комп'ютеризована.
3. Визнання та оцінка дебіторської заборгованості	Визнання дебіторської заборгованості як активу здійснюється якщо: існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод; сума дебіторської заборгованості може бути достовірно визначена. У випадку із заборгованістю покупців та замовників додаються ще дві умови: покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на актив; підприємство продавець не здійснює надалі управління та контроль за реалізованим активом. Передбачити в наказі додатково умови застосування оцінки заборгованості за справедливою вартістю, що відповідає вимогам концепції управління вартістю підприємства.
4. Класифікація та аналітика дебіторської заборгованості	Необхідно передбачити та закріпити в Наказі перелік класифікаційних ознак та види на які поділяється дебіторська заборгованість для тих чи інших управлінських потреб та вказати відповідно до обраної класифікації розрізи аналітики для обліку заборгованості.
5. Визнання заборгованості сумнівною	Зазначаються критерії визнання дебіторської заборгованості сумнівною і джерела отримання інформації, а саме: прострочення боржником терміну погашення (підтвердженням є договори або рахунки); порушення справи про визнання боржника банкрутом (підтвердження – відповідні постанови суду).
6. Період та метод нарахування резерву сумнівних боргів	Визначити термін проведення інвентаризації дебіторської заборгованості для створення резерву сумнівних боргів: на початку чи в кінці року. Зазначиться вид методу нарахування резерву, а також терміни та підстави його нарахування: – на підставі платоспроможності окремих дебіторів (зазначити перелік документів

	за якими визначається така платоспроможність); – на підставі класифікації дебіторської заборгованості за термінами її виникнення (зазначити на які групи за строком вона розподіляється).
7. Визнання заборгованості безнадійною	Визначаються критерії віднесення дебіторської заборгованості до безнадійної відповідно до бухгалтерського та податкового законодавства.
8. Порядок списання заборгованості безнадійної	Зазначити порядок за яким списується безнадійна заборгованість, зокрема закріпити в Наказі, що заборгованість списується з балансу відповідно до розпорядження керівника на підставі проведеної інвентаризації та письмового обґрунтування доцільності списання.

На практиці підприємствами застосовуються різні підходи до оцінки дебіторської заборгованості. Так, згідно з П(с)БО 10 поточна дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги визнається активом та оцінюється за первісною вартістю в момент її визнання, а до підсумку балансу включається за чистою реалізаційною вартістю. Згідно МСБО 39 метод оцінки поточної дебіторської заборгованості залежить від варіанту подання знижок. Підходи до оцінки поточної дебіторської заборгованості вітчизняної та зарубіжної системи обліку наведено у таблиці 3 [7, с.22-23].

Таблиця 3.
Підходи щодо оцінки поточної дебіторської заборгованості в обліку

Оцінка поточної дебіторської заборгованості				
Вітчизняний досвід		Зарубіжний досвід		
На дату виникнення	На дату складання балансу	На дату виникнення	На дату складання балансу	На дату погашення
за первісною вартістю	☐ за первісною вартістю; ☐☐ за чистою вартістю реалізації (сума поточної дебіторської заборгованості мінус резерв сумнівних боргів)	Валовий метод		
		за сумою виставленого рахунку	за сумою, скоригованою на знижку	з урахуванням знижки (за умови оплати в період дії знижки)
		Чистий метод		
		за сумою, зменшеною на величину знижки	за сумою, скоригованою на знижку	☐☐ з урахуванням знижки (за умови оплати в період дії знижки); ☐☐ знижка, не отримана покупцем, трактується як "штраф" (за умови оплати пізніше періоду дії знижки)

Слід зауважити, що наведені підходи до оцінки поточної дебіторської заборгованості не відповідають цілям управління дебіторською заборгованістю. Тому ми поділяємо думку Скоробогатової В.В. стосовно поділу дебіторської заборгованості на монетарну та немонетарну. Монетарна дебіторська заборгованість виражена фіксованою сумою грошових коштів, а немонетарна – в іншій формі (бартерні операції, попередня оплата одержана від покупця) [17, с. 270].

Відповідно до концепції управління вартістю підприємства оцінка дебіторської заборгованості буде мати наступний вигляд (рис. 1).

Рис. 1. Підхід до оцінки монетарної та немонетарної дебіторської заборгованості покупців та замовників

Актуальними проблемами ведення бухгалтерського обліку монетарної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги є питання, пов'язані з формуванням резерву сумнівних боргів, який виступає в ролі інструмента коригування оцінки дебіторської заборгованості, а саме з визначенням терміну його нарахування, необхідністю його створення та вибору методу.

Резерв сумнівних боргів необхідно нараховувати за наступних умов:

- заборгованість виникла внаслідок звичайної господарської діяльності (окрім заборгованості, призначеної для продажу);
- заборгованість є поточною дебіторською заборгованістю, оскільки для довгострокової заборгованості резерв не розраховується;
- заборгованість не є безнадійною, оскільки за безнадійною заборгованістю є впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної

давності [12].

Кожне підприємство повинно створювати та нараховувати резерв сумнівних боргів для достовірного відображення суми дебіторської заборгованості, що буде погашена в майбутньому. Якщо цієї умови не дотримуватися, відповідно, буде порушено принцип обачності в бухгалтерському обліку, який полягає в тому, що необхідно застосовувати такі методи оцінки, які повинні запобігати зниженню зобов'язань та витрат і завищенню активів та доходів підприємства.

Одним із проблемних питань, що пов'язане з нарахуванням резерву сумнівних боргів є вибір методів його визначення. Ці методи визначені п. 8 П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», до яких належать метод абсолютної суми сумнівної заборгованості та метод застосування коефіцієнта сумнівності. Кожне підприємство підбирає методику виключно індивідуально, керуючись кількістю дебіторів, наявністю необхідної інформації, управлінською політикою, про що визначає у наказі про облікову політику. Дані методи не пристосовані до обліку на українських підприємствах, що в свою чергу може викликати недостовірність відображення даних дебіторської заборгованості у балансі за строкою 1125 «Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги». Крім того, оскільки за недотримання вимог П(С)БО 10 не передбачено серйозної відповідальності, деякі бухгалтери не завжди розраховують додаткові показники при визначенні резерву сумнівних боргів, що є порушенням прийнятої методики [13, с. 244].

Для нарахування та відображення в бухгалтерському обліку резерву сумнівних боргів Планом рахунків бухгалтерського обліку та Інструкцією про його застосування передбачено балансовий контрактивний рахунок 38 «Резерв сумнівних боргів». Аналітичний облік необхідно здійснювати в розрізі кожного з боржників чи за термінами непогашення дебіторської заборгованості. Для здійснення ефективного контролю за погашенням дебіторської заборгованості та чіткого окреслення суми заборгованості, на яку слід нарахувати резерв сумнівних боргів, доцільним є виокремлення субрахунку 363 «Розрахунки за сумнівною заборгованістю покупців». Зазначений рахунок необхідно застосовувати до монетарної дебіторської заборгованості покупців і замовників та відкривати у випадку виникнення простроченої дебіторської заборгованості. Аналітичний облік такої заборгованості потрібно здійснювати за кожним дебітором – резидентом та нерезидентом [24, с. 272].

Методика облікового відображення довгострокової дебіторської заборгованості також має певні недоліки, оскільки на сьогоднішній день відсутні рекомендації щодо розрахунку її вартості та відображення її видів в системі бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Висновки. Нами узагальнено визначення дебіторської заборгованості для цілей бухгалтерського обліку як суми заборгованості дебіторів підприємству на певну дату, яка має документальне підтвердження, строк оплати якої настав та відображена в балансі у складі оборотних активів.

З метою контролю та підвищення ефективності управління дебіторської заборгованості актуальним залишається її поділ на монетарну та немонетарну, що потребує відповідного відображення в обліковій політиці підприємства та узгодження окремих назв бухгалтерських рахунків.

Запропоновані зміни дозволять задовольняти інформаційні потреби управлінського персоналу в розрізі структурних елементів дебіторської заборгованості, а також окреслити суми заборгованості, що вилучені із господарського обороту різними дебіторами для цілей управління й контролю.

Список літератури.

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» затверджено наказом Міністерства фінансів № 237 від 08.10.1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України: [сайт]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти», затверджено наказом Міністерства фінансів № 559 від 30.11.2001 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України: [сайт]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. МСБО №39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Белозерцев В. Щодо товарного кредиту та дебіторської заборгованості на підприємстві / В. Белозерцев // Економіст. - 2009. - №11. - С. 23-28.
5. Білик М. Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств / М. Д. Білик // Фінанси України. - 2003. - № 12. - С. 24-36.
6. Войнаренко М. П. Системи обліку в Україні: трансформація до міжнародної практики / М. П. Войнаренко. - К.: Наукова думка, - 2002. - 215 с.
7. Герман Я.Ю. Облік дебіторської заборгованості: вітчизняний і зарубіжний досвід / Я.Ю. Герман. - Донецьк: ДонНУЕТ. - 2013. – С. 21-26.
8. Гуня В. О. Удосконалення класифікації дебіторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності підприємств / В. О. Гуня // Економічний простір. - 2008. - № 19. - С. 124-131.
9. Іванілов О. С. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства / О. С. Іванілов, В. В. Смачило, Є. В. Дубровська // Актуальні проблеми економіки. - 2007. - № 1. - С. 156-163.
10. Іванов Є. О. Класифікація факторів, що впливають на загальний рівень дебіторської заборгованості підприємства / Є. О. Іванов // Вісник МСУ. - Вип. 1-2. - Т. VIII. - Харків. - 2005. - С. 35-38.
11. Кірейцев Г. Г. Фінансова звітність підприємств та її аналіз / Г. Г. Кірейцев. - К.: ЦУЛ, 2002. - 452 с.
12. Колеснікова О. М. Проблеми питання обліку резерву сумнівних боргів в контексті податкового кодексу України / О. М. Колеснікова // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
13. Косата І. А. Деякі проблеми обліку дебіторської заборгованості в Україні / І.А. Косата // Бізнес Інформ. - 2012. - № 12. - С. 242-245.
14. Лищенко О.Г. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / О.Г. Лищенко, Г.М. Бескота // Держава і регіони. - 2009. - №1. - С. 114-117.
15. Матицина Н. О. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю / Н. О. Матицина // Бухгалтерський облік і аудит. - 2006. - № 12. - С. 38-42.
16. Момот Т. Управление дебиторской задолженностью предприятия / Т. Момот // Бизнес информ. - 2003. - №11-12. - С. 97-99.
17. Скоробогатова В.В. Методика бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості як складової змішаних активів / В.В. Скоробогатова // Сталлий розвиток економіки. - 2012. - № 7[17]. - С. 270-276.
18. Супрунова І.В. Особливості організації бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості / І.В. Супрунова // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. - 2012. - Вип. 2 (23). - С. 357-360.
19. Хрущ Н. Д. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємства в сучасних інтеграційних процесах України / Н. Д. Хрущ, І. К. Білик // Економічний аналіз. - 2008. - № 3(19). - С. 247-250.
20. Економічна енциклопедія: в 3 т. / під ред. Б. Д. Гаврилишина. - К.: Академія, 2000. - Т. 1. - 303 с.

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2013), The Principle (Standard) of Accounting 10 “Account receivable”, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>(Accessed 21 September 2014)
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2013), The Principle (Standard) of Accounting 16 “Financial Instruments”, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (Accessed 21 September 2014)
3. IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement (2012), available at: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_015.
4. Bielozertsev V. (2009), “Rade credit and accounts receivable in the enterprise”, *Economist*, vol. 11, pp. 23-28.
5. Bilyk M. D. (2003), “Management of accounts receivable for the enterprise”, *Finansy Ukrainy*, vol. 12, pp. 24-36.
6. Vojnarenko M. P. (2002), *Systemy obliku v Ukraini: transformatsiia do mizhnarodnoi praktyky* [Accounting systems in Ukraine: transformation with international practice], Naukova dumka, Kyiv, Ukraine.
7. Herman Ya. Yu. (2013), “Account receivables: domestic and foreign experience”, *Donets'k: DonNUET*, pp. 21-26.
8. Hunia V. O. (2008), “Improving the classification of receivables and its impact on the financial reporting”, *Ekonichnyy prostir*, vol. 19, pp. 124-131.
9. Ivanilov O. S. (2007), “Mechanism of accounts receivable management company”, *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol.1, pp. 156-163.
10. Ivanov Ye. O. (2005) “Classification of the factors that affect the overall level of accounts receivable enterprise”, *Visnyk MSU*, no 1-2, *Kharkiv*, pp. 35-38.
11. Kireitsev H. H. (2002), *Finansova zvitnist' pidpriemstv ta ii analiz* [Financial Statements of enterprise and analyzes], Kyiv, Ukraine.
12. Kolesnikova O. M. (2011), “Problematic issues of accounting provision for doubtful debts in the context of the Tax Code of Ukraine”, *Efektivna ekonomika*, [Online], available at: <http://www.economy.nayka.com.ua> (Accessed 20 October 2014).
13. Kosata I. A. (2012), “Some problems account receivables in Ukraine”, *Biznes Inform*, vol. 12, pp. 242-245.
14. Lyschenko O.H. (2009), “Analysis receivable enterprise management system”, *Derzhava i rehiony*, vol. 1, pp. 114-117.
15. Matytsyna N. O. (2006), “Basic principles regulating relations through settlement accounts receivable management”, *Bukhhalters'kyj oblik i audy*, vol. 12, pp. 38-42.
16. Momot T. (2003), “Management of accounts receivable for the enterprise”, *Biznes ynform*, vol. 11-12, pp. 97-99.
17. Skorobohatova V.V. (2012), “Method of accounting receivable as part of mixed assets”, *Stalyy rozvytok ekonomiky*, vol. 7[17], pp. 270-276.

18. Suprunova I.V. (2012), "Features organizations of accounting receivables", *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalters'koho obliku, kontroliu i analizu*, no 2 (23), pp. 357-360.
19. Khrusch N. D. (2008), "Problems accounts receivable management company in the modern integration Ukraine processes", *Ekonomichnyj analiz*, vol. 3(19), pp. 247-250.
20. Havrylyshyn B. D. (2000), *Ekonomichna entsyklopediia* [Economic Encyclopedia], Akademiia, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"